

این روحیه وارستگی ایشان بود.

• **برخی ایشان را به سبب شکیبایی در برابر شایعات، اتهام‌ها، جفاکاری‌ها شبیه شهید بهشتی می‌دانستند.**

اصلاً اعتنایی به این قضایا نداشت. ایشان در عالم دیگری سیر می‌کرد. سعه صدر عجیبی داشت. ما ندیدیم که در مجالس خصوصی گلایه‌ای از کسی یا شکوه‌ای از اذیت و آزارها بکند. واقعاً مظلوم زیست و مظلوم مُرد و خار چشم دشمنان بود. زندگی ایشان زندگی شهید بهشتی را تداعی کرد.

• **این توصیف امام(ره) از شهید بهشتی است.** بله جمله‌ای است که امام(ره) در باره شهید بهشتی فرمودند.

• **اگر نکته دیگری هست بفرمائید.**

نکته دیگر اینکه در این ۶۰ سال گذشته از آغاز نهضت امام(ره) تا به حال، حوادث زیادی اتفاق افتاده‌اند. هر چند این حادثه در کام ملت ما تلخ بود، اما قطعاً خیری در آن هست و دستاوردهای نورانی و مثبت دارد. امام(ره) فرمودند بکشید ما را مردم ما بیدارتر می‌شوند. هر چه ما داریم از شهدا و فداکاری‌ها و مجاهدت مجاهدان داریم.

با توجه به تجربه ۶۰ سال گذشته نسبت به کل حوادثی که برای نظام و انقلاب افتاده، یقین دارم که این حادثه تلخ پیامدهای ارزشمندی برای نظام و انقلاب اسلامی و برای بیداری مردم خواهد داشت و این مظلومیت و ایثارگری یقیناً دل‌های مردم را منعطف می‌کند. دیدیم که بر خلاف تصور و القایی که دشمنان در مورد انزوای جمهوری اسلامی کردند، دنیاچه تکریمی از ایشان کرد. کدام رئیس جمهوری را سراغ دارید که وقتی حادثه‌ای برای او اتفاق افتاده، همه سران، مسئولان، نخبگان و ملت‌ها در این سطح گسترده نسبت به ایشان احساس همدردی و محبت کنند.

یقیناً همان طور که حیات و زندگی ایشان برای اسلام و انقلاب اسلامی مثمر ثمر بود، حادثه غم‌انگیز شهادت ایشان هم ان‌شاءالله منشأخیر و بیداری برای ملت ایران و جمهوری اسلامی خواهد بود.

واقعاً این فرزند رسول‌الله(ص)، این سید بزرگوار گاهی حجم کار و تلاشش در حد خودکشی بود. یک نمونه‌اش را عرض کنم. یک شب در آخر شب به مسجد جمکران آمد و اعمال را به صورت کامل انجام داد و مردم هم متوجه شدند و دور ایشان را گرفتند. ساعت‌ها طول کشید. نمی‌دانم یک یا یک و نیم بعد از نیم شب بود. خیلی با حوصله ایستاد و حرف‌های مردم را شنید. خیلی با مردم انس داشت و مثل یک خادم به مردم محبت می‌کرد. همین آقا را فردا صبح دیدم که ساعت ۷ در فرودگاه ایلام از هواپیما پیاده شد. ما اگر شب تا دیر وقت بیدار باشیم، فردا صبح می‌خواهیم، ولی ایشان به عنوان رئیس جمهور در ایلام بود و ساعت‌ها برنامه و مسئولیت سنگین را برعهده داشت.

من واقعاً نگران شدم و به ایشان گفتم یک کمی ملاحظه سلامتی و توان خودتان را بکنید، ولی ایشان اصلاً اعتنایی به این قضایا نمی‌کرد. گاهی وقت‌ها که درخواست ملاقات می‌کردم، مثلاً صبح جمعه یا شب شنبه که زمان تعطیلی برای یک شخص است، ایشان تازه ساعت ۱۱ وقت ملاقات می‌گذاشت که صحبت کسی را بشنود. تازه از مسافرت مسکوم آمده بود و فردا می‌دیدیم در کرمان است. از نظر حجم کار، ایثارگر و جهادگر بود و مشقت را بر خود تحمیل می‌کرد:

سایه خورشیدسواران طلب
رنج خود و راحت یاران طلب
دردستانی کن و درمان‌دهی
تات رسانند به فرماندهی

در تمام سفرهایی که ایشان به استان‌ها داشت، در همه شهرها شاهد حضور خودجوش و عاشقانه مردم نسبت به ایشان بودیم. همه اینها نتیجه اخلاص و از خودگذشتگی مجاهدانه ایشان برای مردم بود.

این نکته را هم باید عرض کنم که گاهی وقتی جمعیتی در جایی جمع می‌شوند و به ما احترام می‌گذارند و صلوات می‌فرستند خیال می‌کنیم که این برای خود مانست و امر برای بعضی از ما مشتبه می‌شود و راه را گم می‌کنیم یا خودمان را گم می‌کنیم؛ ولی سید هیچ وقت خودش را گم نکرد. همه این حضورها را محبت مردم، محبت و ارادت به اساس اسلام و ولایت تلقی کرد و هیچ کدام را به حساب خودش نگذاشت.

اطلاعات بسیار استفاده کردند. گرچه بعد از ایشان این همایش‌ها که هر چند وقت یک بار به نوبت در آستان قدس رضوی، کربلا، نجف، سامرا، کاظمین برگزار می‌شدند، ادامه پیدا نکردند، ولی آثارش همچنان باقی است. پیوندی بین اعتاب و در واقع بین ملت ایران و عراق در اثر پیوندی که هر دو ملت نسبت به ائمه(ع) دارند، به وجود آمد. این هم یکی از دستاوردهای ارزشمند ایشان در طول مسئولیتش در آستان قدس رضوی بود.

• **به نظر می‌آید با توجه به شیوه مدیریت و حجم مسئولیت فرد پرکاری بودند و تصور این است که وقتی برای خودسازی باقی نمی‌ماند، اما سلوک و رفتار ایشان نشان می‌دهد که ما با انسان زاهدی روبه‌رو هستیم، این‌ها چطور به‌رغم تقابل با هم در یک نفر متجلی می‌شود؟**

آنچه که بنده شاهد بودم، در مدت ده سالی که خدمتگزار مسجد جمکران بودم، ایشان مرادوات مکرر و پیوسته‌ای با مسجد جمکران داشت. مقام معظم رهبری به صورت پنهان و زمانی که مردم حضور ندارند به مسجد جمکران می‌آیند، اما آقای رئیسی با وجود و حضور مردم مکرر و پیوسته در مسجد جمکران حضور پیدا می‌کرد. البته در مناسبت‌هایی مثل نیمه شعبان، نهم ربیع سالگرد امامت امام زمان(عج) که مراسم داشتیم مکرر از ایشان برای سخنرانی و حضور در مسجد جمکران دعوت کردم، ولی استنکاف و عذرخواهی کرد، اما حضورشان به صورت غیررسمی و سرزده دائمی بود و در موقعیت‌های مختلف می‌آمد اعمال خاص مسجد جمکران و نماز امام زمان(عج) را به صورت کامل انجام می‌داد و مردم می‌دیدند که ایشان مانند یک فرد عادی در صف نماز ایستاده است. بعد از نماز ازدحام می‌شد و گاهی ایشان ساعت‌ها سر پا می‌ایستاد و صحبت‌های مردم را کامل و با آرامش و متانت و حوصله می‌شنید.

و اما درباره پرکاری ایشان. خداوند به پیغمبر اکرم(ص) خطاب می‌کند، «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَا يُكُونُوا مُؤْمِنِينَ» تو داری خودت را به خاطر سعادت مردم می‌کشی یا، «طه مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى»؛ به خاطر سعادت مردم، این قدر مشقت بر خودت هموار می‌کنی.